

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Basileae, 1551

Apologia Socratis

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-245](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-245)

suorum personas in presenti respicere, qui cum obesse illi omnino studerent, inferebant ei mortem tanquam procul dubio malam. Socrates ergo contra infert, nullo modo esse malam, siue sic, siue aliter se nostræ res habeat. Vbi illud quod de mortalitate apparet ambiguum, propter illos est adiunctum, qui tanquam tyranni Epicureo more de ridere Socratem potuissent, quasi facile posset decipi, si ex eo solo affirmauisset mortem non esse malam, quod post hanc uitam alia supersint bona. Quæ quidem æterna bona, & si constabant Socrati, illis tamen nullo modo constabant, neque in angusta illa temporis breuitate poterat demonstrari, quæ in Phædone & sæpe alibi demonstrantur. Tu uero nota certam Socratis nostri fiduciam, amicis prope finem Apologiae dicentis: Bene de morte sperare debetis. Nihil enim mali bono uiro uel uiuenti uel defuncto potest accidere. Res enim hominis quodammodo deo similis à deo non negliguntur. Quod autem extrema ad iudices uoce clamauit: Ego quidem hinc abeo moriturus, uos uero uicturi: utri uero nostrum in melius eant, soli deo est certum: intellige non dubitare illum quod paulo ante affirmabat, sed dicere soli deo certum esse per seipsum affirmationisque rationem: posse tamen homini certum fieri per ipsum deum negationisque rationem. Adde quod affirmare non audeat se tam purgato tunc animo emigrare, ut præsentem migrationem affirmet omnino animum suum statim cælesti patriæ reddituram.



APOLOGIA SOCRATIS



VA VOS ratione, ô uiri Athenienses, affecerint accusatores mei, nescio equidem: me certe sic affecerunt, ut mei ipsius penè oblitus fuerim, tanta persuasione dicere uisi sunt: quamuis nihil, ut ita loquar, ueri ad uos detulerunt. Sed ex multis quæ falsò asseuerabant, id sum potissimum admiratus, quod uobis cauendum esse monuerunt, ne à me quasi eloquente deciperemini. Quod enim asserere id minime erubuerint, cuius ego mox redargutionem opere ipso facturus eram, quando quidem in præsentia uobis appareo longe ab eloquentia alienus: hoc, inquam, mihi super omnia uisum est impudentissimū, nisi fortè eloquentem, isti uocant uera dicentē. Si enim ita dicant, profiterer equidem me, quamuis non eorum more, & rhetorē esse. Quippe cum hi, ut equidem dico, ueri nihil dixerint, à me uero uos uera omnia audituri sitis. Neque uero per louem, ô uiri Athenienses, fucatam à me orationem, quemadmodū ab istis, uerborum nominumque elegantia, neque aliter exornatam, sed ex improuiso ut coacervatam audietis. Confido enim me iusta dicturum, neque quisquam uestrum speret me aliter esse dicturum: alioquin neque ætatem hanc, ô uiri, deceret, adolescentulorum more uerbis studiose formatis huc ad uos ingredi. Quinimo uehementer, ô uiri Athenienses, id oro, & obsecro, ut si ipsidem me uerbis in respondendo utentem audietis, quibus & in foro apud argentiariorum mensas, ubi plerique uestrum me nonnunquam audierunt, & alibi, uti soleo, ne admiremini, ne ue grauer id feratis. sic enim res se habet. uenio equidem nunc primū in iudiciū, plures quam septuaginta annos natus. ex quo fit ut in hac iudiciali causa reuera sim peregrinus. Et profecto quemadmodū si peregrinus Athenas uenissem ignosceretis uti que mihi peregrina uoce & forma loquenti, pro educationis meæ cōsuetudine: ita & in præsentia uos precor, neque id quidem iniuria, ut loquēdi formam minime attēdatis, quæ prout contingit, tum melior, tum deterior esse potest, sed id ipsum consideretis, huc mentem adhibeat, iusta ne, an iniusta dicam. Hoc enim iudicis officium est. rhetoris autē officium, uera loqui. Iustum est autem ô uiri Athenienses me primo quidem ad accusationem primam falso confictam, & ad primos accusatores respondere: deinde ad nouissimam atque nouissimos. Me quidem multi iam multis annis falso apud uos accusarunt, quos equidem magis formido, quam Anyti astipulatores, quanquam & hi sunt in persuadendo potentes. Sed illi potentiores ô uiri, qui plerisque uestrum à pueritia occuparunt, accusantes me procul à ueritate, atque uobis persuadentes: esse uidelicet Socratem quendam sapientem, eorum quæ super aerem, quæque sub terra fiunt, perscrutatorē, qui soleat causam deteriore, disserendo meliorē efficere. hi profecto ô uiri Athenienses, qui hunc de me rumorem diuulgauerunt, mei accusatores potentissimi sunt. Qui enim hæc audiunt opinantur harum rerum persecutores non credere deos esse. Profecto accusatores huiusmodi & permulti sunt, & longo iam tempore me accusant, & in ea ætate uobis suaferunt, in qua plerique uestrum pueri aut certe adolescentuli per facile credidistis, deserta in causa, nemine me defendente. Atque id quod à defensionis ratione omnium alienissimū est, neque nomina quidem

quidem illorum scire licet, atque proferre, præterquam si quis illorum comcedus sit. Quot cuncti uero per inuidiam & calumniam hæc uobis rursus persuaserunt, qui uel ipsi persuasi persuaserunt alijs, hi omnes infiniti omnino sunt, nec eorum quenquam in iudicium traducere, nec redarguere licet, sed necesse est aduersus istos tanquam in nocte pugnare defendendo, atque refellendo nemine respondente. Existimate ergo & uos, quemadmodum dicebam, accusatores meos duplices extitisse, & qui nuper accusarunt, & qui iam diu, quales modo describebam. Atque iudicate me quidem oportere prius respondere illis, quos & ipsi prius multo magis audiuiistis. Sed iam respondendum mihi est, o uiri Athenienses, illis criminibus, conandumque in hoc tam breui tempore opinionem istam eximere, quam uos per calumnias decepti, longo iam tempore contra me concepistis. Opto autem ita demum aduersarios refellere, atque obtinere, si modo id uobis & mihi melius sit futurum. Quamquam difficile id fore arbitror. Neque admodum quale id sit me latet. Verum, ut deo placeat, ita succedat. Nos autem legi parere oportet, ac defensionem pro nobis afferre. Repetamus igitur ab initio quæ sit accusatio, ex qua aduersus me nata est illa calumnia, qua concilio Melitus mihi diem dixit. Quid ergo aiunt accusatores mei: tanquam enim si in iudicio adessent, eorum recitetur accusatio, in qua contra me iuratur, quæ & uicissim à me exigunt iuramentum. Socrates iniuste agit, atque nimium curiose perquirat quæ sub terra & quæ in cælo sunt, inferioremque causam reddit superiorem. Præterea alios eadem docet. Talis utique est accusatio. Nempe talia quædam & uos uidistis in Aristophanis comœdia: Socrates enim illic persona circumfertur, affirmans se per aerem peruagari: & complures eiusmodi nugas. Quarum ego rerum neque multum neque parum quicquam scio. Neque hæc dico quasi harum rerum scientiam paruifaciam, si quis in huiusmodi rebus sit sapiens, quo minus tanti criminis reus à Melito accusetur: sed quia reuera, o uiri Athenienses, horum nihil scio. Testes autem huius plerisque uestrum adduco. Oro uos docere & exponere inuicem uelitis, quot me colloquentem aliquando audiuiistis. Audiuiistis autem plerique uestrum. Recensete igitur inuicem, nunquis uestrum aliquando ijs de rebus quicquam, siue multum, siue parum audiuerit, disputantem: atque ex hoc denique cognoscetis eiusmodi esse cætera, quæ multi de me circumferunt. At enim horum nihil est uerum. Quinetiam à quopiam audiueritis me homines docere, atque inde pecunias cumulare, neque id quidem uerum est. Atqui præclarum id mihi uidetur, si quis docere homines possit, quemadmodum Gorgias Leontinus, & Prodicus Chius, & Hippias Eleus. Quorum unusquisque eam facultatem habet, per quam ad singulas profecti ciuitates, adolescentibus quibus liceret in patria suorum se ciuium disciplinæ gratuito commendare, persuadent ut se aliorum disciplinæ relicta sectentur, ac data pecunia, gratiam insuper habeant. Est & alius quidam uir hic sapiens Parius, cuius ego ad nos aduentu sum admodum delectatus. contigit enim ut in eum aliquando uirum inciderem, qui plus pecuniarum in sophistas expendit quam cæteri omnes, Calliam, inquam, Hipponici filium. Hunc ergo ita interrogauit. Duos enim habet filios, O Callia, inquam, si filij tui pulli equini aut taurini essent, haberemus aliquem quem illis mercede adhibita præficeremus, qui eos pulchros & in suo utrunque genere excellentem efficeret. Esset uero talis aut equestrium aliquis, aut agricolarum. Nunc uero cum filij tui sint homines, quemnam cogitas illis præficere? Et quisnam huius humanæ ciuilitatisque uirtutis scientiam habet? Arbitror id te cum filios habeas cogitauisse. Est ne, inquam, talis aliquis, an non? Est profectio, inquit, ille. Quis inquam est? & unde? & quanta mercede docet? Euenus, inquit, est o Socrates Parius, merces uero quinque minæ. Atque ego Euenum felicem iudicauit, si reuera hanc habet artem, atque adeo diligenter docet. Nam & ipse quoque si talia scirem, admodum gloriarer, & magni me facerem. Sed certe o uiri Athenienses hæc quidem nescio. Requirat igitur forsitan aliquis, quidnam o Socrates, tuum est opus? Et unde aduersus te exortæ sunt hæc calumniæ? nisi enim aliquid præter aliorum consuetudinem ageres, nunquam tantus de te rumor concitatus esset. Nam unde de te sermo tam frequens, nisi egisses aliquid à cæteris alienum? Dic ergo nobis quid tandem id sit, ne nos de te temere aliquid iudicemus. Iusta sanè hæc mihi uidetur interrogatio: atque ego uobis conabor ostendere quidnam id sit, quod mihi & nomen hoc & calumniam pepererit. Sed audite iam, & si uereor ne forte quibusdam uestrum iocari uidear. Veruntamen existimate me uobis uera omnino dicenturum. Equidem, o uiri Athenienses, non ob aliud certe quam ob sapientiam quandam

eiusmodi nomen nactus sum. Sed ob quam sapientiā: Fortè ob eam quæ humana sapien-
 tia est. Nam hac reuera sapiens esse uideor. illi uero quos paulo ante cōmemorabam, ma-
 iorem fortè quandam humana sapientiā habent. uel quid dicā, non habeo: neq; enim ego
 ea præditus sum. Quod si quis me hanc possidere dicat, mentitur, & in meam calumniam
 hæc dicit. Sed ne uobis molestum sit, ô uiri Athenienses, siquid uobis magnum dicere ui-
 dear. neq; enim ex me duntaxat dicam, sed testem uobis afferam fidedignum. Profecto si
 qua mihi est sapientiā, qualis ea sit, testem adhibebo uobis Delphicū deum. Chærephon-
 tem certe nouistis. Ille familiaris mihi erat ab iuuentute, & Atheniensi populo amicus, ac
 unā nobiscum fugit, & simul in urbem reuersus. Nouistis plane qualis erat Chærepho, q̄
 uehemens quamcunq; ad rem se cōuertisset. Hic ergo quādoq; profectus in Delphos ua-
 ticinium id experiri ausus est. Ne grauitè feratis, ô uiri, quod in præsentia sum dicturus.
 Interrogauit utiq; an esset ullus me sapientior. Respondit Pythia, sapientior em esse nemi-
 nem. De his quidem ipsius hic frater uobis testificabitur: nam ipse Chærephon uita fun-
 ctus est. Considerate uero quorum gratia hæc dicā. Debeo enim uobis aperire unde hæc
 aduersum me calumnia sit exorta. Profecto cum hæc audissem, ita mecum ipse reputaui.
 Quidnā deus ait: aut quid hoc sibi uoluit? Ego enim mihi conscius sum, neq; in magnis,
 neq; in paruis esse me sapientē. quid igitur sibi uult, cum me asserit sapientissimū? Deum
 quidem mentiri non est credendū. neq; enim id fas est deo. Atq; ita diu ambiguus scruta-
 bar quid oraculū innuisset. Ac uix tandem post longas ambages uiam eiusmodi inueni.
 Aggressus enim quendam ex his qui sapientes uidentur, sperans, si usquam, in hoc uaticini-
 um coargui posse, oraculoq; ostendi non me quidem quem præfecerat, sed illum esse sa-
 pientia præferendū. Dum ergo illum examinarem: huius uero nomen promere nō est ne-
 cessarium: erat autem quidam ex his qui in repub. uersantur. illum, inquam, dum exami-
 narem, unaq; dissererem, ô uiri Athenienses, hunc in modū affectus sum: uisus mihi est uir
 ille uideri quidem sapiens, tum alijs, tum uel maxime sibi ipsi, esse uero nequaquam. dein-
 de conatus sum illi ostendere, putare quidem eum esse se sapientē, sed minime esse. Qua-
 propter & ille infensus mihi redditus est, & multi qui aderāt, grauitè id tulerunt. Itaq; ad
 me ipsum reuersus, ita mecum ipse reputaui: Ego profecto sum hoc homine sapientior. ap-
 paret enim neuter nostrum pulchrum bonumq; aliquid nosse. Sed hoc interest, quod hic
 quidem cum sciat nihil, scire putat aliquid: ego uero quemadmodū nescio, ita nescire me
 puto. Videor ergo in hac tātula re hoc homine sapientior esse, quod quæ ignoro, neq; sci-
 re me arbitror. Post hæc alium audiui, ex his qui illo insuper sapientiores habent, in eoq;
 considerando omnino similiter iudicaui, atq; illum aliosq; multos mihi reddidi infensos.
 Proinde similiter deinceps processi ad alios, non ignorans quantum aduersus me odium
 concitarem, ideoq; nō absq; dolore quodam timoreq; procedebam. Veruntamē necessa-
 rium mihi uisum est oraculum diuinū omnibus anteferre, passimq; progredi perscrutatu-
 rum quid sibi uelit oraculum, huiusq; gratia omnes quotcunq; aliquid scire uidentur, ad-
 ire. Et per canem, ô uiri Athenienses, oportet em uobis uera fateri, tale aliquid mihi con-
 tigit hæc ex diuino oraculo perquirēti, ut qui opinione hominū maxime probabant, eos
 quasi omnium imprudentissimos inuenirem: qui uero inferiores habebantur, eos quan-
 tum ad prudentiam spectat, probabilius se habere. Opera præciū est referre uobis errores
 laboresq; meos quos equidem propterea sustinui, dum à me oraculum adeo probaretur,
 ut redargui iam deinde non posset. Post ciuiles homines ad poetas me contuli, tragœdia-
 rum & dithyramborum aliorumq; carminum autores, quali hic perspicue admodum de-
 prehēsurus, esse me his rudior em. Acceptis itaq; eorum libris, in quibus elaborauisse ma-
 xime uidebant, sciscitatus sum eorum sensa, ut nonnihil ab ipsis perdiscerem. Erubesco
 ô uiri, uerum hic uobis aperire. dicendum est tamen. Alij penè omnes præsentès, ut ita di-
 xerim, melius de rebus his loquerentur, de quibus ipsi poemata conscripserunt. Depre-
 hendi igitur breui id in poetis, eos uidelicet non sapientiā facere quæ faciūt, sed natura qua-
 dam ex diuina animi cōcitatione, quemadmodū & hi qui diuino furore afflati uaticinan-
 tur. Nam & hi multa quidem dicunt atq; præclara: sed eorū quæ dicunt, nihil intelligunt.
 Tali quodam pacto poetæ affecti fuisse mihi uidentur, & simul animaduerti eos in alijs
 quoq; propter poesim omnium se sapientissimos iudicare, in quibus non sunt sapientes.
 Abij ergo, & hinc eadem omnino sententia qua & à ciuilibus uiris abieram. Tandem ue-

ro me ad artifices cōtuli, utpote bene mihi conscius quā nihil istic, ut ita dicam, scirem. hos autem noueram multa & pulchra scire, neq; in hoc equidem deceptus sum. Sciebant enim quæ ipse nesciebam, & hac in parte me sapiētiores erant. Sed o uiri Athenienses, in eodem errore quō & poetas, peritos artifices deprehēdi. Nam ob hoc ipsum quod sua rite perficiebant, unusquisq; eorum se in cæteris quoq; uel maximis sapientissimū esse putabat. Atqui hic error illam quoq; quæ ipsis inerat sapientiam, offuscabat. Quamobrem si me ipsum oraculi loco interrogarē, utrum eligam, ita ne me habere ut habeo, uidelicet neq; scientem quæ illi sciunt, neq; meam inscitiam ignorantem, an utraq; habentem quæ illi habent, plane mihi ipsi simul atq; oraculo respōderem, præstare ita ut habeo me habere. Ob hanc utiq; inquisitionē meam o uiri Athenienses, inimicitia multæ difficillimæ, atq; grauissimæ aduersus me coortæ sunt, ex quibus multæ sunt calumniæ cōsecutæ. Nomen uero sapientis mihi propterea exortum est, quod præsentēs plurimū illa me putant scire, in quibus alios refello. Videtur autem o uiri Athenienses, reuera solus deus sapiens esse, atq; in hoc oraculo id sibi uelle, humanam uidelicet sapientiam parui, imò nihili, pendendam esse. Quod uero Socratem nominat sapientē, ob id facere, quo nomine meo tanquam exemplo quodam utens, quasi sic dicat: Is o uiri, sapientissimus est, qui quemadmodum Socrates, nouit reuera sapientiam suam esse nihili pendendā. Hæc igitur ego sic affectus, & nūc perquirere passim deo obsecutus, & perscrutari nō desino, cōueniens quemcunq; aut ciuium, aut peregrinorum esse existimo sapientem. Ac si quando mihi ille talis non uideatur, tunc ipse deo suffragatus, illum sapientem non esse demonstro. Atq; ob occupationes eiusmodi nullum mihi fermè relinquitur ocium uel ad publicū aliquid agendum, uel priuatum, sed in extrema paupertate ob dei cultū sum constitutus. Præterea adulescentes maxime opulenti, qui uē a negocijs uacant, me ultro sequentes delectant, cum refelli a nobis homines spectant. Quinetiam ipsi nonnunq; me imitati, alios deinde confutare contendunt. Qua quidem in re plurimam reperiunt turbam hominū aliquid se scire putantium, cum aut nihil sciunt, aut perparum, qui uero ab his conuincuntur, non tam illis q; mihi redduntur infensi, clamantq; esse Socratem quendam scelestissimum, iuuentutisq; corruptorem. At si quis ab eis sciscitetur, quidnam uel agendo, uel docendo corrumpat, nihil quidem assignare possunt, imò prorsus ignorant. Sed ne deesse illis materia uideatur, ad ista confugiunt quæ cōmuni uoce facile philosophantibus obijci solent, eos scilicet neq; sublimia super terram, neque profunda sub terra, neq; deos esse putare, rationemq; inferiorem quasi superiorem ostendere. uera enim, ut puto, fateri nolunt, se scilicet indignatos, propterea quod cōuicti fuerint simulare se illa scire quæ nesciunt. Vtpote igitur ambitiosi & uehementes, & multi, ac uelut ex cōposito, atq; obnixæ diligentisq; persuasionis studio me criminātes, uestras aures impleuerunt, & iamdiu & nuper calumnijs in me sedulo confectis. Ex his autem Melitus, & Anytus, & Lycon contra me surrexerūt: Melitus quidem ob poetas mihi infestus, Anytus uero ob artifices atq; reipublicæ gubernatores, Lycon denique gratia rhetorum. Quamobrem quemadmodum ab initio dicebam, admirarer equidem, si opinionem istam tantis conceptam calumnijs tam inueteratam nunc in tam breui tempore amouere a uobis possem. Hæc equidem o uiri Athenienses, uera uobis loquor, neq; celo, neq; subtraho aut magnum quicquā, aut paruum, quamuis fermè norim in his dicendis me eisdem fore molestum. Quod quidem argumentum uobis est, me uera loqui, atq; hanc esse calumniam contra me exortam, eiusq; causas eiusmodi esse. Et siue in præsentia, siue in posterum hæc inquirētis, ita esse inuenietis. Ad illa igitur quæ primi accusatores detulerunt, hæc mihi sufficiens apud uos sit defensio. Ad Melitum uero bonum, & ut ipse ait, patriæ amatorem, reliquosq; accusatores deinceps respondere pergam. Ac rursus tanquam alij quidam accusatores sint, accusationem iuramento calumniæ uitandæ gratiæ præstito susceptam in mediū adducamus. Habet uero in hunc fermè modum. Socrates iniuste agit, iuuentutem deprauans, ac deos quos ciuitas putat, ipse non putans, sed alia quædam noua dæmonia. Accusatio quidem est eiusmodi. huius autem accusationis unam quamq; partē discutiamus. Iuuenes deprauare me obijcit, atque in hoc iniuriam facere: ego uero o uiri Athenienses, contra iniuriari Melitum dico, propterea quod serio ludit, tam facile homines in iudicium trahens, simulāsq; serijs se rebus incumbere, earumq; rerum habere curam, quæ ipsi nunquam curæ fuerūt.

Hoc autem ita esse conabor & uobis ostēdere. Heus Melite, respōde mihi, nunquid ipse maxime cures, ut quam optimi adolescentes euadant. Curo equidem. Age ergo his nunc dicas, quisnam iuuenes meliores efficiat. Constat enim scire te, cum tibi id curā sit. Me certe corruptorem eorum, ut ais, iamprehēdisti, accusasti his, in iudicium traxisti, ergo age, & eum qui efficit meliores dic his, & quisnā sit, ostende. quidnam, ô Melite, taces? Vides ne nihil te habere quod dicas? Atqui nōne turpe id tibi uidetur esse, ac sufficiens argumentū eius quod ipse dico, te hac nunquam curasse? Verum dic iam bone uir, quisnam eos efficit bonos? Leges. At uero nō istud interrogo, ô uir optime, sed quis homo qui & primum ipsum norit, leges scilicet quibus illi meliores fiant. Hi ô Socrates iudices. Quid uero ô Melite, ais? Isti ne erudire iuuenes possunt, bonosq; reddere? Et maxime quidem. Vtrum omnes? An alij quidem possunt, alij uero nequaquam? Omnes. Bene per lunonem loqueris, & magnam eorum qui prosint iuuenibus copiam. Verum quidnam hi qui audiunt? Faciunt ne & ipsi meliores, an non? Ipsi quoque. Quid uero senatores? Et senatores. Sed enim ô Melite, cauendum est ne concionatores fortē adolescentes corrumpant. An uero & hi omnes similiter faciunt meliores? Hi quoq;. Omnes igitur ut uidetur Atheniēses honestos bonosq; reddunt præter unum me. Ego enim corrumpto solus. Itāne ais? Ita certe, & quidem uehementer. Magna tu quidem me damnas infelicitate. Proinde mihi responde, an & de equis idem putes, omnes scilicet homines equos bonos efficere, unū uero duntaxat esse qui eos corrumpat. An omnino contrā unum esse, uel certe perpaucos equitādī peritos reddere meliores equos: quam plurimos autem esse, qui si inter equos uersentur, illisq; utantur, deprauant? Nōne ita se res habet, ô Melite, & de equis, & de cæteris omnibus animantibus? Penitus ita, siue tu & Anytus non confiteamini, siue confiteamini. Etenim permagnam iuuenes nacti essent felicitatē, si unus duntaxat eos posset peruertere, cæteri uero omnes prodesse. Ceterū, ô Melite, satis demonstrat te nullam iuuentutis curam habuisse unq;. ac plane declaras incuriam tuam, teq; nunquam meditatū fuisse ea de quibus me accusas. Præterea obsecro te per Iouem, ô Melite, respōde nobis, utrum melius uersari possumus inter bonos ciues, an inter malos. Respōde amabo. Nihil enim difficile te rogo, nōne mali semper mali aliquid agunt his quibus conuersantur? boni autem bonum? Proculdubio. Est ne ullus qui detrimentum suscipere potius q̄ emolumentū uelit ab his quibus familiariter utitur? Responde, ô bone uir. Lex enim respondere te iubet, estne quisquam qui damnum pati uelit? Nullus. Age ergo, tu me huc in iudicium uocas quasi iuuentutis deprauatorē. an dicis me id uolentem facere, uel nolentem? Equidem uolentem dico. Nunquid tu, ô Melite, longe minor natu usque adeo me grādiori sapientior es, ut plane cognoscas tu quidem malos obesse familiaribus, bonos uero prodesse? Ego autem in tām insaniam prolapsus sim, ut neq; id cognoscam, si quem ex familiaribus peiorem reddidero, periclitaturum me ne quid ab eo mali perpetiar, atq; hoc tantum mihi ipsi malum, ut ais, uolens inferam? Hæc equidem tibi, ô Melite, non credo. Arbitror quoq; neminem tibi alium concessurum. Sed aut non deprauo adolescentes, uel si deprauo, inuitus facio. Quapropter tu in utroq; mentiris. At si inuitus corrumpto, nō huc in iudicium inuoluntaria delicta lex trahi iubet, sed priuatim doceri atq; castigari. Constat enim si didicerō, non amplius me id facturum, quod per ignorantiam faciebam. Tu autem familiariter me emendare noluisti, sed in iudicium rapis: quōd eos trahi lex iubet, qui pœna indigēt potius quā disciplina. Iam uero ex his manifestum est, ô uiri Athenienses, quod modo dicebam, nullam huic Melito aut magnam aut paruam erudiendæ iuuentutis curam fuisse. Nunc age, dic qua ratione me asseras, ô Melite, peruertere iuuentutem. An uidelicet quemadmodum in accusatione scripsisti, quia doceam non putare deos quos ciuitas putat, sed alia quædam noua dæmonia? An non in his docēdis affirmas iuuenes me corrumpere? Omnino quidem ac uehementer hæc assero. Per deos ipsos, ô Melite, de quibus nunc nobis sermo est, apertius & mihi & his enarra. Nam ego quidem nondum plane intelligo, utrum dicas docere me iuuenes ut putent aliquos quidem deos esse. quod si ita est, ego deos esse puto, neq; omnino sum absq; deo, neque in hoc iniuste ago, quamuis non eos quos habet ciuitas, sed alios esse doceam. Vtrum, inquam, hoc est in quo me criminaris, quod uidelicet deos alios introducam? An me ais omnino negare deos, rursusq;

ut negent alios quoque docere? Affero equidem te omnino negare deos. O admirabilis Melite, cur nam ista dicis? Neque solem igitur, neque lunam esse deos credo ut homines alij. Per Iouem ita, o iudices. Nam solem quidem lapidem esse dicit, lunam uero terram. Anaxagoram tu quidem, o amice Melite, accusandum censes, atque ita hos paruifacis, existimans eos literarum ignaros esse, quasi nesciant libros Anaxagorae Clazomenij eiusmodi opinionibus esse plenos. Iuuenes ais haec a me discere, quae liceret interdum etiam si multa sint, unius drachmae precio emere ex orchestra? Socratemque deridere si sua esse fingeret, praesertim quum tam absurda sint? Sed per deum, o Melite, putas ne reuera nullum me deum existimare? Nullum per Iouem. Incredibile est, o Melite, quod dicis: & quidem ut mihi uideatur, etiam tibi ipsi. Mihi enim, o uiri Athenienses, nimis contumeliosus ac petulans iste uir, ipsamque accusationem contumelia quadam & petulantia & iuuenili temeritate proculdubio conscripsisse apparet. Videtur enim ceu aenigma quoddam componere, tentans an Socrates sapiens deprehendat ipsum quasi ludentem, sibi que ipsi contraria proponentem, uel Socrates una cum auditoribus ipsis decipiatur. Hic namque repugnare sibi in ipsis accusationis uerbis mihi uideatur, ceu si dixerit, Contra leges agit Socrates deos non putans, sed deos putans. Quae quidem iocantis nugae esse uidentur. Animaduertite, o uiri, quo pacto Melitus mihi uideatur haec dicere. Tu responde nobis, o Melite. Sed uos quod ab initio orauit, ne aegre feratis si pro more meo uerba facio. Est ne quisquam, o Melite, qui humana quidem esse putet, homines uero nequaquam? Respondeat mihi o uiri, neque modo in his, modo in illis perturbet. Est ne aliquis qui equos non putet esse, sed equestria: uel tibicines quidem non esse, sed tibicinum officia? Non est quisquam o uirorum optime. Ego enim pro te & tibi & his alijs respondeo. siquidem ipse non uis respondere. Sed ad hoc saltem quod magis ad rem pertinet, responde. An est quisquam qui daemorum quidem opera opinetur esse, daemones autem minime? Nullus. Quam tarde & uix respondisti ab his coactus? Nonne igitur daemorum opera confiteris me & putare & docere siue noua, siue antiqua sint? omnino enim ut confiteris daemonia ego assero, atque haec quidem in responsione iurabo. Quod si daemonia puto, necessarium est omnino putare me daemones quoque esse. An non ita se res habet? Ita certe. Pono enim te confitentem, quando quidem respondere non uis. Daemones autem, nonne aut deos arbitramur esse, aut deorum filios? Fateris ne hoc, an negas? Prorsus. Nonne si daemones esse arbitror, ut ipse concedis, daemonesque dii quidam sunt, id euenit quod modo dicebam: aenigma proponere, et quasi nugari dicendo me deos non existimantem, deos tamen rursus existimare, quando quidem daemones esse duco? Rursus si daemones deorum filij sint, spurij uidelicet quidam, aut ex Nymphis, aut ex alijs quibusdam, ut fertur, quisnam hominum filios quidem deorum esse putet, deos uero neget? Perinde enim id absurdum foret, ac si quis equorum quidem filios uel asinorum mulos esse putet, equos autem & asinos esse non putet. Sed o Melite, uideris proculdubio accusationem istam idcirco ita instituisse, uel ut ingenij nostri periculum faceres, uel quia in quo reuera me criminareris, nihil haberes. Tu uero quanam ratione persuaderes alicui uel minimum quidem mentis habenti, non esse eiusdem uiri daemonia simul & diuina putare, ac rursus eiusdem neque daemones, neque deos, neque heroes? Nulla certe ratione fieri posse aliter ostendi potest. Ceterum o uiri Athenienses, quod quidem ego non deliquerim, quemadmodum Melitus accusat, haud magna mihi purgatione opus esse uideatur, sed ea quae dicta sunt, sufficere iudico. Quod autem ab initio dixi, malevolentiam plurimam esse contra me apud plurimos concitatam, id profecto uerissimum est, & hoc me perimet, siquidem perimar, non Melitus, neque Anytus, sed multorum calumnia & inuidia. Quae quidem alios quoque multos uiros bonos peremit haecenus, & ut arbitror, perimet. Nihil enim graue uel mirum si in me obesse non desinat. Forsitan uero ita me quispiam interrogabit: Nonne te pudet Socrates, tale quiddam exercere, ex quo continuo in periculum uenias moriendi? Equidem huic obiectioni iustam hanc responsionem dabo. Haud recte o uir loqueris, si putas magnam aut uitae aut mortis habendam esse rationem homini cuius uel parua quaedam utilitas sit: ac non illud potius duntaxat considerandum, quoties aliquid agit, utrum iusta agat, an iniusta, aut boni uiri opera siue mali. Alioquin ex hac ratione tua spernendi fuissent semidei omnes quotcumque apud Troiam occubuerunt, & alij, & in primis

ipse Thetidís filius: qui usque adeo mortis contempsit periculum, ne turpem subiret infamiam, ut cum sibi dea mater properanti ad Hectorem occidendum prædixisset, his ferme, ut arbitror, uerbis: O fili, si pro uindicta Patrocli amici tui ab Hectore interfecti, Hectorem interfeceris, ipse peribis. inquit enim: Subito post Hectorem infelix tibi sors imminet. Cum, inquam, ab ea hæc accepisset, usque adeo discrimen mortemque contempsit, ut multo magis timuerit turpem uitam amicorum inultis iniurijs quam mortem: statimque responderit mori se malle pro iusta amici uindicta, quam moras trahentem apud naues ridiculum contemptumque uiuere. Hunc ergo periculi mortisque curam habuisse, quisnam dixerit? & profecto ita res se habet, o uiri Athenienses. Quo quisque in loco uel seipsum constituit, arbitratus id optimum esse, uel à superiore iubetur consistere, in eo, ut mihi uideatur, permanere oportet, periculumque subire, neque mortem, neque aliud quicquam magis quam turpitudinem formidantem. Equidem o uiri Athenienses, grauius aberrarem, si cum illis paruerim præfectis, quos ipsi mihi præposuistis & in Potidæa, & in Amphipoli, & in Delio: tunc enim ubi illi me consistere iusserunt, ibi constiti ut quisquam alter, mortisque discrimen subiui: ubi deus me posuit, permanereque uoluit, ut opinatus sum atque existi mai, uidelicet philosophantem me uiuere, ac me ipsum aliosque scrutari, ibi ob mortis alterius uere rei merum ordinem defererem. Pergrauem, inquam, id esset delictum, & tunc reuera me iuste quis in iudicium traheret, quasi deos non putantem, uidelicet oraculo non parentem, atque mortem timentem, putantemque me sapientem esse, quum sapiens minime sim. Nam mortem timere o uiri, nihil aliud est quam sapientem uideri eum qui non sit sapiens. Quippe cum id sit scire uideri quæ nesciat. Nemo enim scit utrum mors summum bonorum omnium contingat homini. metuunt autem perinde ac si eam scirent maximum esse malorum. Cui uero dubium esse debet, quin hæc ipsa inscitia sit maxime uituperanda, per quam aliquis se putat scire quæ nescit: Ego autem o uiri, in hoc forsitan à multis hominibus differo: ac si qua in re sapienterem me aliquo esse dicerem, in hac utique dicerem, quod cum haud sufficienter quæ sunt apud inferos norim, similiter me non nosse cognosco. Iniurias autem inferre, superiorique non obedire uel deo uel homini, malum turpeque esse scio. Hæc igitur quæ nescio, utrum bona sint, nunquam magis timebo atque fugiam quam illa quæ mala esse cognosco. Quamobrem si me nunc absoluat, non credentes Anyto, qui dixit aut me in iudicium ab initio uocandum non esse, aut uocatum necessario esse damnandum. Nam si à uobis absoluerem, fore ut filij uestri Socratis sequuti uestigia, omnes omnino corrumperentur. Si inquam, ad hæc uos ita dicatis: O Socrates, Anyto non credimus, teque sententijs nostris absoluimus, hac tamē conditione, ut nunquam posthac in hac inquisitione philosophiaque uerferis: ac si id facere deprehendere, mortem obeas. Si igitur, ut dicebam, his conditionibus dimittere me uelitis, respondebo utique uobis: O uiri Athenienses, diligo uos equidem atque amo, deo tamen parere malo quam uobis. Et quamdiu spirabo, uiresque suppetent, philosophari non desinam, exhortans & docens quemcunque nactus fuero, sicut soleo in hunc modum: Quid tu o uir optime, cum ciuis sis Atheniensis, ciuitatis amplissimæ ac sapientia & potentia præstantissimæ, non erubescis in eo omnem operam ponere, quod tibi pecuniarum & gloriæ & honoris quamplurimum sit: ut autem prudentia & ueritas, & optimus animi habitus in te sit, neque cogitas, neque curas? Ac si quis uestrum mecum contenderit, id se curare asseuerans, haud statim dimittam illum, neque recedam, sed sciscitabor, examinabo, redarguam. Quod si mihi non uideatur possidere, uirtutem attamen profiteri, obiurgabo quod ea quæ plurimi precij sunt, nihili pendat, uilissima uero plurimi faciat. Hoc equidem officium præstabo iuniori & seniori quemcunque nactus fuero, rursusque peregrino & ciui, magis autem ciuibus, quanto mihi genere propinquiores estis. Hoc enim deus ipse iubet. Reor autem quod & uos latere non debet, nullum adhuc bonum uobis in hac urbe maius contigisse quam hoc meum ministerium, quod deo parens exhibeo. Nihil enim aliud agens circumeo, quam suadens iunioribus, senioribusque uestrum, neque corporum, neque pecuniarum, neque aliarum omnino rerum curam prius uehementiusque quam animi habendam esse, ut quam optimus sit, docens non ex pecunijs uirtutem, sed ex uirtute pecunias, aliaque bona omnia & priuatim et publice hominibus prouenire. Si igitur hæc docens peruerto iuuenes, essent certe perniciofa. At si quis dicat me alia quam hæc docere, nihil dicit. Horum gratia o uiri Athenien-

ses, profiteor equidem siue credatis Anyto, siue nō credatis, siue dimiseritis me, siue non
 dimiseritis, profiteor me nihil aliud esse facturū, nec si mihi sit pluries moriendū. Ne con-
 turbemini ō uiri Athenienses. Sed quemadmodum ab initio rogauī, me æquo animo au-
 diatis: erit enim uobis, ut arbitror, utile si quæ nunc dicturus sum, audietis. Equidem uo-
 bis nonnulla dicturus sum, quæ audientes forsitan ad clamorem in præsentia prouocemini,
 ego uero silentium à uobis exposco. Scitote si me occideritis talem qualem uobis mo-
 do dicebam, non me lesuros esse uos magis quam uos ipsos. Me quidem neq; Melitus, ne-
 que Anytus unquam lædet. Neq; enim posset. Siquidem nefas est, ut arbitror, meliorem
 uirum à deteriore lædi. Interficere tamen potest uel pellere, uel contumelia quadam affi-
 cere. atq; hæc iste quidem & alius aliquis ingentia putet esse mala. ego uero nō puto, sed
 multo peius esse illa facere quæ nunc iste facit, aggrediens iniuste uirum occidere. quam
 ob rem ō uiri Athenienses, nō tam mihi nunc opus est defensionem pro meipso medita-
 ri, ut aliquis existimaret, quam uobis ne quid me condemnantes contra id munus quod
 deus uobis tribuit, delinquatis. Si enim me interfeceritis, haud alium talem reperietis, ue-
 re quidem, & si fortè id dictum ridiculum est, ciuitati uestræ à deo adhibitum, uelut equo
 cuidam magno & generoso, sed ipsa mole pigriori, atq; à tabano aliquo excitari indigen-
 ti: qualem uidetur me deus ciuitati addidisse, qui singulos exsuscitans & monēs & obiur-
 gans, non cesso diem totam ubiq; uobis assistere. Talem uero alterum nō facile nancisce-
 mini ō uiri Athenienses. Ergo si mihi credideritis, me uestris sententijs absoluetis. At ue-
 ro si fortè dormitantium more grauius ferentes uos exsuscitari, me, ut uult Anytus, teme-
 re occideritis, reliquum omne tempus dormietis, nisi forsitan deus uobis prospiciēs alium
 quēdam miserit. Me uero esse talem, ut à deo ciuitati tributus fuisse uidear, hinc potestis
 animaduertere. Non humanum certe id esse uidetur, quod ego mea quidem omnia om-
 nino neglexerim, atq; in hac rei familiaris negligētia tot annos iam perseuerarim, uestro
 semper intentus bono, dum singulos adeo tanquam pater, aut frater natus maior, suadens
 curam uirtutis habere. Quod siquam pro officio meo mercedem recipere, humanā quam-
 dam id rationē haberet. Nunc uero quod & uos plane uidetis, accusatores isti mei quan-
 quam impudentissime alia contra me omnia coaceruarunt, hoc unum tamē solita illa im-
 pudentiā nequaquā ausi sunt pertentare, testesq; adhibere qui probent me unquam pro
 his mercedem ullam exegisse aut petisse. Huius autē rei sufficientē uobis, ut arbitror, te-
 stem afferō, paupertatē meā. Sed forsitan absurdum alicui uideri potest, me priuatim hæc
 consulere singulis anxie nimis circumeuntem, publice uero in concionibus ausum non
 fuisse hoc idem ciuitati cōsulere. Huius autem causa est de qua sepe me passim dicentem
 audiuitis, diuinum uidelicet quiddam atq; dæmonicū in uoce quadā mihi adesse. Quod
 quidem Melitus in accusatione derisit. sed mihi quidē ab ipsa pueritia hoc adest, uox scili-
 cet quædam, quæ quoties sit, me prohibet agere quod acturus eram, prouocat uero nun-
 quam. hoc inquam est quod mihi repugnet, quo minus me ad publica conferam. & recte
 admodum mihi aduersari uidetur. Constat enim ō uiri Athenienses, si quondam negocia
 publica aggressus fuisset, iam diu mihi fuisse pereundum: itaq; nullam uel uobis, uel mi-
 hi attulisset utilitatem. Ne mihi succenseatis, oro, uera dicenti. Nemo enim diu saluus esse
 potest, si aut uestro, aut alteri cuiquam populo legitime aduersetur, quo multa iniu-
 sta atque iniqua quæ fieri solent in ciuitate, prohibeat. Sed necesse est eum qui reuera pro
 iustitia pugnat, si modo breui saluus futurus sit, priuatim degere, neque rempublicam at-
 tingere. Horum equidem magna uobis afferam argumēta, non uerba quidem, sed, quod
 uos multi facitis, facta. Audite iam quæ mihi contigerint, ut planius perspiciatis, nulli me
 quicquam contra iustitiam ob mortis metum concessurum fuisse, atque non conceden-
 tem, simul fuisse periturum. Referam uobis equidem molesta quædam atque iudicialia,
 uera tamen. Ego enim ō uiri Athenienses, nullo adhuc publico functus sum munere, nisi
 quod ad consilium sum electus. Contigit autem tribum meam Antiocheam eo tempo-
 re præsidere quo uos decem illos exercitus duces, quia nauali pugna interemptos nō su-
 ftulissent, damnare simul omnes properastis, iniuste quidem, ut cunctis postea uobis no-
 tum fuit. Tunc ego solus ex omnib. præfectis me uobis opposui, ne quid ageretis præter
 leges, meisq; suffragijs restiti. Quo tēpore cū oratores multi parati essent deferre meum
 nomē, atq; in iudiciū trahere, uosq; ipsi ingenti idē clamore iuberetis, existimaui oportere

me magis pro lege atque iustitia subire periculum, quam uobiscum sentire, non sententibus iusta ob metum carceris aut mortis. Et hæc quidem facta sunt ciuitate adhuc sub libertate populi constituta: postquam uero ad paucorum potentiam deuentum est, rursus triginta illi qui rempublicam occuparunt, uocantes me unam cum alijs quatuor in Tholum, iusserunt Leontam Salaminium ex Salamine adducere quo ille necaretur, qualia uidelicet multa illi, & alijs multis eo tempore mandabant, ut complures criminibus suis inuoluerent. Tunc ego non uerbis quidem, sed re ipsa rursus ostendi, nihil omnino, quamuis dictu rusticius uideatur, curare mortem: illud uero omnino curare, ne quid iniustum, ne ue impium facerem. Me uero potestas illa terribilis nequaquam ita conterruit, ut iniuste aliquid facerem. Sed ubi Tholo egressi sumus, reliqui quatuor in Salaminam aduentantes, captum Leontam duxerunt, ego uero domum abiui: ac forsan propterea me illi interfecissent, nisi breui eorum potestas dissoluta fuisset. Atque horum testes uobis erunt permulti. An ergo putatis tot annos me uiuere potuisse, si publica tractauissem, bonique uiri officio fungens, iustitiam suffragatus essem, atque, ut oportet, unum id officium omnibus prætulissem? Permultum abest o uiri Athenienses. neque enim alius quisquam hominum, ita se gerens, diu saluus esse potuisset. At ego per omnem uitam sicubi publica tractaui negotia, talem me præstiti, & priuatim idem ipse nemini unquam præter id quod iustum est, concedens, uel alijs, uel horum alicui quos non qui me criminatur, meos affirmant esse discipulos. Ego autem nullius unquam præceptor fui. Sed si quis dicentem me ac tractantem audire desiderauit, siue iunior, siue senior, nulli unquam id negaui. Neque uero is ego sum, qui pecunijs acceptis disputem, non acceptis uero taceam, sed pariter diuiti atque pauperi interrogandum me præbeo, ac etiam si quis respondendo audire uelit quæ dico. Et si quis horum probus fiat, uel non, haud iuste crimen subirem: quippe cum nulli unquam doctrinam uel tradiderim ullam uel promiserim. Quod si quis dixerit priuatim à me quicquam uel didicisse, uel audisse, quod nec alijs omnibus commune fecerim, non uerum dicit. Sed quam ob causam quidam mea consuetudine oblectentur, o uiri Athenienses, audite. Omnino uerum est quod uobis supra dicebam, delectari homines cum redargutioni eorum adsunt, qui se cum non sint, existimant sapientes. Est enim res non iniucunda: mihi uero, ut dixi, à deo iniuncta & per uaticinia, & per somnia, & per omnem modum, per quem aliqua alia sors diuina homini quicquam mandarit agendum. Hæc o uiri Athenienses, & uera sunt, & facile arguenda. Enim uero si ego iuuenum alios quidem nunc corrumpro, alios uero iam diu corrupti, consentaneum esset ut nunc illorum aliqui seniores facti, quoniam intelligerent me sibi adolescentibus male consuluisse, contra me insurgerent, ac poenas deposcerent. At si ipsi nollent, saltem necessarios illorum aliquos, patres, & fratres, et alios cognatos, si quid mali à me eorum necessarij passi fuissent, commemorare nunc, & poenas exigere. Sed adsunt hic quos cerno illorum permulti. Primum quidem Crito iste æqualis meus atque contribulis Critobuli huius pater. Deinde Lyfanius Sphettius Æschini huius pater. Præterea Antipho Cephisius, pater Epigenis. Adsunt & alij, quorum fratres familiariter me uisi sunt: Nicostratus Zotidi filius, Theodoti frater. Et Theodotus quidem defunctus est, ut fratrem precari non possit. Et Paralus hic filius Demodici, cuius Theages frater erat. Adimantus quoque filius Aristonis, cuius frater est iste Plato. Denique Æantodorus, cuius Apollodorus hic est frater. Alios permultos referre possum, quorum unum aliquem præsertim in eius oratione oportuit à Melito testem produci. At uero si tunc oblitus est, nunc saltem producat, ego permittam. Afferat, inquam, si quid tale habet, in medium. Sed contra omnino se res habet, o uiri Athenienses. Omnes enim, ut uidetis, conuenerunt libenter ad opem mihi ferendam, qui corrupisse eorum necessarios, detrimentumque attulisse, à Melito Anytoque accusor. Quod si ipsi qui deprauati sunt, mihi opitularentur, nihil mirum esset: at propinqui eorum seniores à me nunquam deprauati, qua tandem ratione mihi suffragantur, nisi recta quadam & iusta? quippe cum & Melitum mentiri, & me uera loqui cognoscant. Quæ igitur pro defensione mea, o uiri Athenienses, habeo, ferme hæc sunt, & alia forte similia. Sed forsan uestrum aliquis ad se moresque solitos se recipiens, grauius ferat, quod cum leuioribus etiam in causis reus multis cum lachrymis soleat deprecari, atque supplicare, ac filios in iudicium producere, ut commiserationem commoueat, & alios domesticorum amicorumque permultos: ego nihil horum faciam.

ciam, quamuis in extremo ut uidet discrimine constitutus. His ergo offensus aliquis contra me pertinacius irriteretur, atq; ipsa in ira sententiam contra me ferat. Siquis ergo inter uos eius metis est, ego tamē non censeo obsecrandum, sed hac ratione potius æque me hunc allocuturum. Sunt & mihi ô uir optime cognati quidam. Neq; enim, ut inquit Homerus, ex quercu uel petra, sed ex hominibus natus sum. Itaq; & cognatos habeo, ô uiri Athenienses, & filios tres, quorum unus iam adolefcit, duo autem sunt paruuli. Nullum tamē eorum huc adducam, supplicaturus eo pacto à uobis absolui. Curnam igitur nihil horum faciam? Non pertinacia ulla, neque contemptu uiri Athenienses; utrum uero audacter me habeam erga mortem, an non, alia ratio est. Ad existimationem tamen & mei & uestri & ciuitatis totius non arbitror pertinere, ut hæc faciam hac ætate, & hoc nomine quod natus sum, siue id uerum sit, siue falsum. Attamen iam opinione hominum persuasum est Socratem inter multos præcipuo quodam excellere. Si ergo hi qui inter uos sapiētia, uel fortitudine, uel quauis alia uirtute præstare existimantur, tales erūt quales sæpe quosdam cum de illis iudicaretur uidi, turpe nimum erit. Qui cum esse alicuius precij existimarentur, attamē in iudicio mirum in modum cōmiserationi studebāt, quasi graue aliquid passuri, si ex hac uita decesserint, perinde ac immortales essent futuri, si uos illos non occidatis. Atqui hi mihi uidētur ciuitati dedecus asferre, propterea quod existimare peregrinorum aliquis potest, eos qui inter Atheniēses uirtute præstāt, in magistratibusq; cæterisq; honoribus superiores habentur, nihil à mulieribus differre. Hæc autem, ô uiri Athenienses, nec uos qui alicuius autoritatis esse uideamini, facere decet, neq; etiam si nos facere uelimus, permittere: sed hoc ipsum ostendere, uos cum multo magis damnaturos esse, quā cōmiserationes eiusmodi introducens, ridiculam reddiderit ciuitatem, quā illum qui quietus iudicium expectauerit. Proinde, ô uiri Athenienses, accedit ad ea quæ de ciuitatis existimatione dicta sunt, quòd nec iustum mihi uidetur esse iudicem precari, neq; precando absolui, sed docere atq; suadere. Non enim ad hoc sedet iudex, ut per gratiam concedat, sed ut iudicet secundum leges. Atq; id iureiurando promisit, non per gratiam cuiuscunq; libuerit condonare, sed iudicare secundum leges. Non igitur licet uel nobis assuefacere uos deierare, uel uobis assuefieri. Neutri enim nostrum religionem seruarent. Nolite ergo, ô uiri Athenienses, exigere talia me apud uos agere, quæ neque honesta, neq; iusta, neq; sancta esse puto: & id quidem omnino, præsertim uero per Iouem, cum impietatis erga deum à Melito hoc accuser. Profecto si pergerem persuadere uobis, precādoq; flectere cum iuraueritis, docerem utiq; uos non putare deos esse, ac reuera dum pro me defensionem paro, meipsum interim accusarem, quasi deos nequaquā existimātem. Sed multum abest ut ita se res habeat. Existimo namq; esse deos, ô uiri Atheniēses, magis q̄ quisquam meorum accusatorum, ac uobis deoq; permitto de me iudicare, ut & mihi & uobis sit conducturum. Quod uero nō grauiter feram, ô uiri Athenienses, me à uobis esse damnatum, & alia multa faciunt, & illud in primis, quòd non præter spem id accidit, uerum multo magis admiror utrorumq; numerū calculorum. Siquidem non putabam tam paucos calculorū numero ab absolute abesse. Nunc autem, ut uidetur, si tres solum calculi aliter cecidissent, euadebam. Melitum certe nunc euasisse uideo, neq; euasisse solum, sed unicuiq; constat, nisi surrexissent Anytus & Lyco me accusantes, mille drachmas illum fuisse pensurum, quoniam partem quintam calculorum non accepisset. Capitis igitur uir iste reum me facit, esto. Sed ego, ô uiri Athenienses, cuius me reum existimem? An nō uidelicet eo quo dignus sum? Quid ergo? Quidnam dignum est pati me aut pendere, ob id quod quæ didici, non siluerim, sed neglexerim quæcunque multifacit uulgus, quæstum, rem familiarem, præfecturas, conciones, cæterosq; magistratus: præterea uitauerim coniurationes atque seditiones, quæ in republica contigerunt, arbitratus meipsum reuera ad æquiora officia esse natum, quā ut ab his salutem meam pendere existimarem? Ad hæc inquam, me non contuli, quibus occupatus, neque uobis, neque mihi ipsi profuturus eram. Sed uni huic officio duntaxat incubui, ut priuatim unumquemq; uestrum salutans, maximam ut equidem existimo, asferrem utilitatē, suadens uidelicet unicuiq; nihil ex rebus suis prius quā seipsum esse curandum, ut quamoptimus prudentissimusq; euadat: nec res ciuitatis curandas esse prius quā ciuitatem ipsam, & aliarum item rerum curam eadem ratione esse habendam. Quid igitur cum sim talis, à uobis reportare dignus sum?

Bonum

Bonum certe ò uiri Athenienses, si modo pro dignitate reuera existimetis, ac tale quidem bonum quale mihi conueniat. Quid igitur conuenit uiro egeno beneficoq; , cui uacare à cæteris occupationibus expediat, quo uos ad uirtutē cohortari queat? Nullum certe est aliud præmium, ò uiri Athenienses, quod magis uirum talem deceat, quam in Prytaneo publico sumptu nutriri, & multo quidem magis quam siquis uestrum equo aut bigis, aut quadrigis Olympia uicerit. Nam ille quidem fecit, ut felices uideamini, ego uero ut sitis. Præterea ille nutritione non indiget, ego indigeo. Itaq; si pro dignitate ac iustitia æstimari oportet, ego me hoc dignum existimo, alimonia scilicet publice in Prytaneo mihi exhibenda. Fortè uero hæc uobis dicens, ita proteruus uideor, ut in superiorib; uisus sum, ubi cõmiserationes supplicationesq; detestabar. id autè haud tale est, sed eiusmodi potius ò uiri Athenienses. Persuasum est enim mihi, ut nemini sponte iniuriam faciam. quod quidem idcirco uobis non persuadeo, quia breue tempus habuimus colloquēdi. Verum si lex talis apud uos esset, qualis apud cæteros, ut ubi mors pœna sit, in eo iudicio nō diem unam, sed plures disceptetur, uobis, ut arbitror, persuasissimè. Nunc uero haud facile fuit in tam breui tempore calumnias magnas diluere. Cum igitur mihi persuasum sit, nemini faciendam esse iniuriam, permultū abest ut mihi ipsi sim facturus. Quid ergo? nunquid ueritus ne id subeam quo Melitus me dignum censet, quod equidem aio nescire me utrum bonum sit, an malum, ut hoc deuitem, eligam eorum aliquid quæ planè mala esse scio, atque hoc me dignum esse censebo? Vtrum ergo uincula? Ecquid oportet me in carcere uitam agere, semper undecem uiris seruientē? Vtrum pecunias soluere, atq; donec solutæ sint, in uinculis permanere? At uero id tantundem est atq; quod supra dicebam, cum mihi de sit unde pecunias persoluam. An fortè exilium? fortè enim hoc dignus esse censebor: nimia tamen ò uiri Athenienses, me cupiditas uitæ teneret, si adeo imprudens essem, ut si uos ciues mei consuetudinē meam sermonesq; perferre nō potuistis, sed usque adeo grauis inuidiosaq; uobis fuit mea consuetudo atq; oratio, ut mox liberare uos ab illa iam de creueritis, alios tamen facile me putem toleraturos. Permulum abest ò uiri Athenienses. Præclara scilicet mihi uita foret in hac ætate exulanti, & aliam ex alia ciuitatē permutanti, & in continua repulsa uiuenti. Equidem ut plane intelligo, quocunq; proficiscar, audituri me sicut & hic sequentē adolescētes: ac si eos repellam, ipsi uicissim senioribus id persuadentes me repellent. Si nō repellam, eorum patres & cognati ob hos ipsos me expellent. Forsitā uero dicet aliquis: nōne potes ò Socrates, in exilio silentiū & quietem agere? At hoc omnium est difficillimū aliquibus uestrum persuadere. siue enim respondero, id esse non parere deo, proptereaq; me nō posse quiescere, nō credetis mihi quasi per ironiam loquēti: siue dixerò me ab hoc officio nolle uacare, quia id homini maximum contingit bonum, diebus uidelicet singulis de uirtute uerba facere, atq; de alijs de quibus me quotidie loquentem uos auditis, atq; ita me ipsum aliosq; scrutari, uitamq; incõsideratam respuendam esse censere, hæc etiam multo minus mihi credetis. Hæc uero ò uiri Athenienses, ita ut dico, se habent, sed haud facile persuaderi possunt. Et simul nunquam malo dignari me consueui. Quod si mihi forent pecuniæ, iudicium pecunijs liceret quantumcunq; soluere possem, neq; obesset mihi illas amittere. nūc uero nō adsunt, nisi fortè quantum ualeo soluere, tanti æstimari uelitis. Possum uero fermè argēti minam. Tanti ergo iudicium liceor. Plato autem hic ò uiri Athenienses, & Crito, & Critobulus, & Apollodorus iubent me triginta minis liceri. Ipsi uero tantū uobis promittere parati sunt. liceor ergo tanti. Promissores uero argenti huius hi uobis erunt sufficientes. Non multi temporis gratia ò uiri Athenienses, criminandi materiam præbuisstis uolentibus ciuitatem uituperare, qui scilicet Socratem occideritis, uirum sapientem. Dicent enim illi, licet non sim, me sapientem, qui uos uituperare uolent. Si ergo breue tempus expectauissetis, absq; uestra opera me contingebat mori. Videte ætatem meam quàm procul iam sit à uita, mortis uero propinqua. Neq; uero hæc aduersus uos omnes dico, sed aduersus eos tantū qui me morte damnarunt. Dico etiam hæc ad hos ipsos. Forsan putatis me, uiri Athenienses, in iudicio concidisse talium uerborum inopia, quibus utiq; persuasissimè uobis, si omnia facienda dicendaq; putauissimè, quibus à uobis absoluerer. Longe uero se res aliter habet: Certe ob paupertatē damnatus sum, non uerborum quidē, sed audaciæ atq; impudētiæ, & quia talia apud uos dicere nolui, qualia uobis auditu gratissima contigissent, audientibus

bus uidelicet me deflentem atq; lamentantem, & alia facientem multa atq; dicentem, ut dixi, me indigna, qualia frequenter ab alijs audire consueuistis. Sed neq; ab initio censui decere ob periculum deuitandum illiberale aliquid facere, neq; nunc me poenitet hac defensionis ratione usum fuisse. Malo equidem tali quadam defensione fretus, mortem obire, quam contraria superuivere. Neq; enim in iudicio, neq; in bello uel mihi uel alteri, omnia quibus uitemus mortem sunt facienda. Nam in praelijs saepe constat interitum uitari, si quis abiectis armis supplex ad insequentes se conuertat. Alia quoq; in singulis periculis machinamenta sunt, quibus interitum quis effugiat, si quem non pudeat facere qualibet atq; dicere. Sed considerate o uiri Athenienses, haud id quidem difficile esse, mortem effugere, sed multo difficilius prauitatem. uelocius enim illa currit quam mors. Atqui ego nunc utpote ob senectutem tardior a tardiori captus sum, accusatores autem mei utpote uehementes atq; ueloces ab ea qua uelocior est prauitate. Et nunc quidem ego ab eo damnatus a uobis mortem subiturus: isti uero a ueritate ipsa damnati, prauitati iniustitiaeque obnoxij. Atq; ego quidem poenae acquiesco, & isti. Hac igitur forte sic oportebat se habere, arbitrorque ea habere se mediocriter. Post haec autem uobis qui me condemnastis, cupio diuinare. Nam illuc mihi iam peruentum est, ubi solent homines diuinare, quando uidelicet sunt prope mortem. Praedico enim equidem uobis, o uiri Athenienses, si me interfeceritis, supplicium uobis statim post mortem meam esse uenturum, ac per Iouem multo durius eo quo me affeceritis. Nunc enim id egistis, putantes liberare uos, quo minus rationem uitae uestrae redargueri cuique reddere compellamini. Id uero contra omnino uobis accidet. nam plures futuros arbitror, qui uos redarguant, quos ego compefcebam, & si uos id non sentiebatis: tantoque illi infestiores erunt, quanto & iuniores: ideoque uos grauius id feretis. Profecto si putatis per interfectionem hominum a uituperatione uos absolueri, nimium aberratis. Non enim est haec liberatio uel ualida satis uel honesta. Sed illa tam facillima que optima est, non disturbare quidem alios, sed seipsum comparare ut que optimus euadat. Hac ergo uobis qui me condemnastis, uaticinatus, finem facio. Vobis autem qui me absoluisstis, libenter de huiusmodi re qua contigit, uerba facerem, quam diu magistratus negotio distinentur, necdum eo uado ubi me oportet mori. Sed, o uiri, assistite mihi id tempus. Nihil enim prohibet inuicem dum licet confabulari. Nempe uobis tanquam amicis demonstrare uolo quod mihi modo accidit, quidnam menti significet. Mihi quidem o iudices, uos enim iudices recte appellare possum, mirabile quiddam contigit. Vox enim illa daemone uaticinatrix, mihi semper in superiore tempore frequenter omnino offerre se consueuit, & in rebus quidem leuissimis se opponens, si quid minus recte facturus fuisset. Nunc autem ea mihi qua uidetis, acciderunt, qua profecto putaret aliquis atque existimaret extrema esse malorum. Sed mihi neque domo exeunti, mane dei signum aduersatum est, neque dum in iudicium uentebam, neque in aliqua sermonis parte dum uerba faciebam, quamuis alias frequenter dum loquerer in medio sermonis cursu consueuerit cohibere. Nunc autem in hac re nusquam uel agentis uel loquentis est aduersatum. Quam uero huius rei causam esse putem, uobis aperiam. Apparet enim mihi quod contigit bonum esse. Nec recte ullo modo iudicatur a uobis, quicumque mortem opinamur esse malam. Cuius quidem rei magna apud me haec est coniectura, quod signum mihi ut consueuit, repugnauisset, nisi bonum quid acturus fuisset. Cogitare autem hoc pacto possumus: spem multam esse id esse bonum. Duorum enim alterum mors est. Nam aut tanquam nihil omnino sit, sensum nullum ullius rei retinet is qui decessit e uita: aut quemadmodum dicitur, permutatio quaedam & transmigratio animae ab hoc in alium locum. Siue ergo nullus remanet sensus, sed tanquam somnus quidam est, in quo quis somnium cernit nullum, admirabile lucrum erit in morte. Reor equidem, si quem oporteat ad eam noctem quam natura transigit quiete, ut ne insomnium quidem ullum uideret, alias noctes diesque uitae totius conferre, atque dicere quot ipse noctes atque dies in uita melius dulciusque peregerit: reor, inquam, nedum priuatum aliquem, sed nec magnam quidem regem, aliquas numerare posse. Si ergo tale quiddam est mors, lucrum esse equidem dico. Etenim nihil plus hoc pacto totum tempus quam nox una esse uidetur. Sin autem mors est tanquam transmigratio quaedam hinc in alium locum, ac uera sunt quae dicuntur, uidelicet in alio seorsum a nobis loco omnes defunctos esse, quidnam melius quam hoc esse potest o iudices: si quis enim illuc profectus liber ab ijs qui se profitentur iudices esse, ueros re-

pererit

pererit iudices qui iudicare illic perhibentur, Minoem, Rhadamanthū, Æacum, Triptole-
 mum, aliosq; quocumq; semidei iuste uixerunt, nunquid eiusmodi transmigratio par-
 uipendenda censebitur? Rursus Orpheum Musæumq; conuenire & Hesiodū, & Home-
 rum, quàm multo aliquis nostrum redimeret? equidem si hæc uera sunt, sapius mori ue-
 lim. Quippe cum mihi in primis mirifice grata sit futura habitatio illa atq; consuetudo:
 quandoquidem unà cum Palamede futurus sum, & Aiace Telamonis filio, & alijs anti-
 quorum quicunq; falso damnati iudicio decesserunt è uita: apud quos meos casus cum il-
 lorum casibus conferre utrinq; ut arbitror, non iniucundum foret. Illud præterea maxi-
 mum, illic degere scrutantem singulos atq; examinantem quemadmodum hic feci, quis-
 nam illorum sapiens sit, & quis cum non sit, se tamen existimet sapientem esse. Proinde
 quanti faciendum ò iudices perscrutari ducem qui tantum ad Troiam duxit exercitum?
 uel Ulyssē, uel Sisyphum, aliosq; quā plurimos, quos referre quis potest uirosq; & mu-
 lieres, quibus cum loqui atq; examinando uersari, inæstimabilis prorsus felicitas esset? Si
 quidem huius causa qui illic degunt haud amplius moriūtur, suntq; illi nobis & in rebus
 alijs beatiores, & in eo insuper quod reliquū iam tempus permanent immortales, si qui-
 dem uera sunt quæ dicuntur. Vos quoq; ò iudices bene de morte sperare debetis, idq; u-
 num cogitare uerum esse, uiro uidelicet bono nihil mali accidere posse, neq; uiuēti, neq;
 defuncto, neq; res illius à dijs negligi. Neq; uero mea nunc casu aliquo acciderunt, sed mi-
 hi id constat, mori iam & à laboribus liberari, mihi melius extitisse. Atq; hanc ob causam
 diuinum illud signum mihi nō obstitit. Equidem haud admodum his indignor qui accu-
 sarunt me uel condemnarunt, quāuis non hac mente accusauerint me atq; damnauerint,
 sed quia detrimentum mihi inferre sperabant. Ob hoc utiq; illis est succensendū. Sed iam
 ad eosdem illos reuersus, sic eos alloquor. Tantum tamē uos precor ò uiri, ut meos quoq;
 filios cum adoleuerint, si ipsi similiter atq; ego uobis molesti sint, pœnis similiter afficia-
 tis, præsertim si uideantur uobis uel pecuniarū, uel alterius cuiusquam rei maiorē q̄ uirtu-
 tis curam habere: atq; si uideri uelint putēt uel se alicuius esse precij, cum nullius sint, illos
 obiurgetis, quemadmodū ego uos, quod non illis incumbant quibus est incumbēdum,
 ac existimēt cū nullius precij sint, se aliquid esse. Quod si hæc feceritis, iusta à uobis passus
 fuero egoq; & filij. Sed iam hora est hinc abire, me quidem ut moriar, uos autem ut uitam
 agatis. Vtri uero nostrum in melius eant, omnibus præterquam deo est incertum.

ARGUMENTVM MARSILII FICINI FLORENTINI
 in Critonem, ad Laurentium Medicem
 uirum magnanimum.



VE MADMODVM Apologia, ita Critonis quoq; tam ordinata, tam plana dispositio est ut ar-
 gumento non egeat. Aduerte tamen in primis Socratem, sicut in Apologia uigilans uaticinatus est,
 sic in Critone dormientem uaticinari, ut cognoscās sapienti pioq; uiro deum & uigilanti & dormi-
 enti semper adesse. Ex omnibus autem collige euangelice doctrine confirmationē. Approbationem
 martyrum. Exemplar iustitiæ. Incomparabilem fortitudinem. Contemptum mortalium. Desiderium eternorum.
 Religionis deniq; fundamentum. Quid memorem uulgi opinionem contemnendam esse, sapientis duntaxat senten-
 tiam, immo ueritatem ipsam esse colendam? Quid rursus, non uiuere quidem, sed bene uiuere exoptandū? Item ini-
 micis malefaciendum esse nunquam, neq; iniurias ulciscendum? Rursus & periculū mortis interitūq; subeundum
 potius quàm peccandum? Quid referam obseruantiam legum singularem? & inextimabilem patriæ charitatem?
 Quam & parentibus & uite proculdubio anteponit, ob hanc, ut ipse inquit, rationem, quo in alteram profectus
 uitam, ualeat aeterno iudici æquam anteactæ uite reddere rationem, neq; leges quæ illic imperāt humanarū legum
 sorores expauescere compellatur. Concludit deniq; rationes iustitiæ fauentis mentis suæ auribus
 usq; adeo insonare, ut alia audire non possit, frustra q; conaturū, quicunq; pergat
 dissuadere. Addit ea solum uia esse pergendum, qua deus, id est
 ratio diuinitus infusa, perducit.